

Näkökulmia musiikkitoimittajan työhön

haastattelussa HARRI TUOMINEN

Eeva Tuomi

Pitkän uran tehneellä musiikki-toimittaja **Harri Tuomisella** on reilun neljän vuosikymmenen kokemus musiikin ja median kentältä. Hän on toiminut muun muassa Radio Suomen musiikkipäällikkönä ja tehnyt Ylelle useita erikoisgenreohjelmia radioon. Tätä nykyä eläköitynyt Tuominen toimii freelancerina ja toimittaa yhä satunnaisesti musiikkiaiheisia radio-ohjelmia, tekee ajoittaisia DJ-keikkoja ja käy kuuntelemassa livemusiikkia, erityisesti jazzia. Hän jakaa haastattelussa pitkän kokemuksen myötä muodostuneita ajatuksiaan musiikkitoimittajan työstä ja alan erityispiirteistä sekä avaa oman urapolkunsa vaihteita.

Intohimosta ammatiksi

Tuomisen musiikki-innostus alkoi varsin perinteiseen tapaan, kun kymmenen ikävuoden tienoilla kuultu The Beatlesin kappale *All My Loving* teki lähtemättömän vaikutuksen.

”Se oli uskon tulemiseen verrattava kokemus – se oli täydellistä”, Tuo-

minen kuvailee merkkihetkeä. Hieman vanhempana bassonsoitto ja bänditoiminta 1970–80-luvun Tampereella oli kanava purkaa intohimoa musiikkiin, ja mielenkiinto englanninkielisiä poplyriikoita kohtaan puolestaan johdatti yliopistoon englantilaisen filologian opintojen pariin. Opintojen loppusuoralla Tuominen vaihtoi pääaineensa tiedotusoppiin, ja kesätyöpaikka löytyi Tuomisen toiveet jopa ylittäen musiikkiohjelmien toimituksesta Yleisradiolta Helsingistä vuonna 1982.

Harjoittelun ja sitä seuranneiden määräaikaissopimusten jälkeen tie vei takaisin Tampereelle kutsun käytyä paikallisradio Radio 957:ään vuonna 1985. Alkuvuosinaan Radio 957 oli suuri menestys, ja kanava tapasi soittaa muutakin kuin takuuvarmoja hittejä: vanhoja savikiekkokkoja, jazzia, oopperaa ja rokkibändien kellarinauhoja. Tuominen oli yksi radiokanavan perustajista, ja kyseessä oli hänen ensimmäinen vakituinen työpaikkansa musiikkitoimittajana. Työskentelyä

Radio 957:ssa edesauttoi kokemus Ylellä; mukaan oli tarttunut oppia ja hyödyllisiä kontakteja levy-yhtiöiden väkeen ja artisteihin. Koska kuitenkin kilpailu alalla oli kovaa ja rahat loppu, Radio 957 myytiin kaupalliselle ketjulle vuonna 1992 ja alkuperäiset toimittajat saivat lähteä.

Vuoden kestäneen työttömyysjakson aikana Tuominen ahkeroi maisteriopintonsa valmiiksi, ja pro gradun aiheena oli, vähemmän yllättäen, musiikin käyttö radiossa. Tämän jälkeen hän haki avautunutta Radio Suomen musiikkipäällikön työtä ja tuli valituksi. Kahdeksan vuotta kestäneeseen työhön kuului ohjelmisto-, budjetti- ja henkilöstövastuu, joista jälkimmäistä Tuominen kuvailee raskaimmaksi osaksi työtä. Tuominen kertoo isojen levy-yhtiöiden “tsekanneen tilanteen”, kun uusi musiikkipäällikkö astui taloon:

“Ei ne nyt oikeestaan yrittänyt lahjoa – vain yksi keskisuuri levy-yhtiö pikkuisen yritti, mutta mä annoin kaikkien ymmärtää heti, että mä oon lahjomaton ihminen.”

Vuonna 2003 Radio Suomen toimitusten ja siksi myös toimituspäällikön töiden loputtua Tuominen palasi radio-ohjelmien pariin. Popmusiikin ohella häntä olivat jo pitkään kiinnostaneet marginaalisemmat genret, kuten jazz ja maailmanmusiikki, ja näihin keskittyneitä radio-ohjelmia hän tekikin päätoimisesti aina neljä vuotta sitten koittaneeseen eläkeikään asti. Edelleen Tuominen kuitenkin tekee radio-ohjelmia freelancerina, ja näistä viimeisin on kesällä 2023 ilmestynyt *Harri Tuomisen afrokuubalaista jazzia*.

Oppeja ja käytännön vinkkejä

Tuomisen mukaan reilu pari-kymppisenä koettu bändi- ja studio-työskentely loi tietynlaista pohjaa musiikkitoimittajana toimimiselle; helsinkiläiset keikkapaikat, kuten Tavastia, Kulttuuritalo ja Finlandia-talo, tulivat tutuiksi, minkä lisäksi haastattelujen antaminen *Soundi*-lehteen antoi osviittaa siitä, mitä toimittajat kyselevät ja mitä kysymyksiin kenties kannattaa vastata. Tuomisen mukaan oli hyödyllistä nähdä musiikkimaailman kulisseihin ja oppia tuntemaan siihen kuuluvaa käytösetikettiä ja ammattislangia, mutta hän tähdentää, että niiden hallinta ei kuitenkaan vielä itsessään valmistanut musiikkitoimittajan työhön.

1980-luvun alussa aloittelevan kesätoimittajan työkavereina Ylellä oli kokeneita ja nimekkäitä toimijoita aina **Jake Nymanista** lähtien, eikä Tuominen ajatellut itse olevansa toimittajana kummoinen. Työskennellessä “isojen poikien” kanssa (“Sehän oli poikien juttu silloin”) Tuomiselle kuitenkin melko nopeasti valkeni, ettei hän ole sen huonompi kuin muut. Tätä hän pitää tärkeänä havaintona ja korostaa, että toimittajan työn psyykeen vaikuttavat seikat kannattaa pyrkiä tiedostamaan ja tarpeettomista paineista luopumaan. Asiaa hänen tapauksessaan edisti, että Ylellä vastaanotto oli lämmin ja neuvoja sai tarvittaessa. Toinen tärkeä oppi kesätyöstä oli, että uusia asioita tulee jatkuvasti ja niitä pitää jaksaa opiskella, erityisesti musiikin

historiaa – mitä se swing jazz olikaan? Tuominen peräänkuuluttaa tiedonhalua, uteliaisuutta ja oma-aloitteisuutta ja lisää:

“Kun tein pitkään vain jazz- ja maailmanmusiikkiohjelmia, näiden genrejen uutuuksia oli pakko seurata koko ajan. Mulle lähetettiin kotimaiset uutuuslevyt tietysti promoina töihin CD:inä, ja useat ulkomaiset hankki Ylen levystö. Uutuuksien kuuntelu oikeasti myös kiinnosti mua, ja edelleenkin kiinnostaa.”

Ensimmäisenä ja tärkeimpänä edellytyksenä musiikkitoimittajan työlle Tuominen nostaakin esiin intohimon musiikkiin ja halun olla musiikin kanssa tekemisissä. Intohimo johdattaa musiikin pariin eri tavoin: lukemaan kirjoja ja artikkeleita, kuuntelemaan levyjä ja käymään keikoilla, jolloin tieto ja ymmärrys kasvavat kuin itsestään. Tämä on Tuomisen mukaan ehdoton edellytys, ja hän pitää musiikki-

intohimoa tärkeämpänä tekijänä kuin vaikkapa puhtaasti journalistisia taitoja. Lisäksi hän vahvistaa ajatuksen, että pätevällä musiikkitoimittajalla ei tarvitse olla omakohtaista taustaa soittamisesta tai musiikin tekemisestä, vaan musiikin kuluttaminen, tutkiminen ja halu syventyä asioihin ovat avainasemassa. Myös toimittajan omalle henkilöbrändille kannattaa Tuomisen mukaan suoda ajatus jos toinenkin. Hän ajattelee henkilöbrändin olevan tärkeä ulottuvuus toimittajan työssä, sillä yleisö on usein taipuvainen hakeutumaan tutun tekijän juttujen pariin.

Vaikka oman maun ja vahvuuksien tunnistaminen on toimittajan työssä tärkeää, Tuominen kuitenkin varoittaa itsetietoista musiikkitietäjää sortumasta ylikriittiseen suhtautumiseen. Tällä hän tarkoittaa, että musiikkitoimittajan työssä on toki oleellista tietää, mistä itse tykkää, mutta työtä ei voi tehdä

Harri Tuominen vuonna 2020. Kuva: Jyrki Valkama / Yle

suosien vain omaa mielimusiikkia. Arvosteluita ja kritiikkejä tehdessä vastaan voi tulla omat henkilökohtaiset mieltymykset kaukaa kiertävää musiikkia, jolloin ammattitaito punnitaan.

“Jos sä inhoat sitä musaa, et sä voi dumata, että ihan paskaa.”

Tuominen jatkaa, että olennaista on osata arvioida, miten kyseinen musiikki suhtautuu esimerkiksi artistin aiempaan tuotantoon, ja kyetä analysoimaan sen muita ominaisuuksia. Sietokyvyn on siis syytä olla korkea, ja tarkkanäköisten juttujen syntymistä auttaa toimittajan laaja-alaisuus.

Haastattelua tekevää toimittajaa Tuominen neuvoo panostamaan vuorovaikutukseen. Hän selittää, että artistin kiertuemanagerin tehtävänä on hätistellä toimittajia ja pitää sovitut haastattelut tiiviinä. Jos kuitenkin haastattelun aikana artistin saa vakuuttumaan siitä, että keskustelua kannattaa jatkaa, usein lisääaikaakin liikenee. Tämä edellyttää sitä, että haastattelijan on annettava myös itsestään jotain ja osoitettava perehtyneensä aihepiiriin.

“Sitä paremmat haastattelut sä saat, mitä enemmän siitä tulee keskustelua. Se ei mene pelkästään niin, että sulla on kymmenen kysymystä, vaan pitää olla vuorovaikutusta.”

Lisäksi hän huomauttaa, että hieman kärsivällisyyttä ja pelisilmääkin on hyvä löytyä:

“Pitää sietää sitä, että taiteilijat saattaa olla tuittupäitä. Ne ei ollenkaan aina ole ihan perusjamppoja.”

Muuttuva ala ja työn haasteet

Pitkän uransa puolesta Tuominen on päässyt seuraamaan muuta maailmaa heijastelevia muutoksia niin musiikkibisneksen toimintalogiikassa kuin vallitsevassa mediailmastossa. Tuominen muistelee, kuinka 1980-luvun alussa suomirock oli vielä varsin pieni ja kapealle yleisölle suunnattu ilmiö. Levy- ja keikkamyynä oli maltillista aina vuosikymmenen puoliväliin asti, kunnes manserock ja Eppu Normaali *Kahdeksas ihme* -albumeineen nousivat uudelle tasolle. Nykypäivänä popmusiikki on Tuomisen mukaan ammattimaistunut huomattavasti ja siitä on tullut isoa bisnestä. Vaikka muun muassa fyysisten levyjen myynti on romahtanut, Tuominen arvelee, että ihmisten kiinnostus musiikkia kohtaan ei suinkaan ole vähentynyt – päinvastoin. Hän luonnehtii, että musiikkibisnes on jakautunut kuin jäävuori: pinnan päällä näkyvä osa on valtajulkisuutta ja isoa bisnestä, mutta sen alla näkymättömissä on paljon suurempi määrä intohimoisia tekijöitä. Mitä pinnan alta nousee, jää nähtäväksi.

Toisekseen puhtaasti vain musiikkiin keskittyneitä toimittajia ei enää juurikaan ole, vaan työnkuva on laajentunut kokonaisvaltaisemmin kulttuurin pariin. Tuominen tietää, että siinä missä aikanaan toimittaja on voinut kirjoittaa pelkästään musiikista, on tätä nykyä väistämättä tehtävä lisäksi vaikkapa tv-arvosteluja. Hänen mukaansa media on yleisestikin tasapäästynyt, mutta tarkoittaa, että voittoa tavoittelematon

Yle on eri asia kuin muut mediat.

“Kaupallisen median tehtävä viime kädessä on tuottaa rahaa omistajilleen, eli se on bisnestä. Silloin puhtaasti lasketaan, että jos jostain tietystä aiheesta musiikista tehty kirjoitus tai levyn soitto ei tavoita riittävästi asiakkaita, niin se jää pois. Musiikkia ei enää käsitellä niinkään kulttuurina tai ilmaisuna, vaan se on mitä tahansa materiaalia, jota muokataan siihen suuntaan, että se saavuttaa suuren vastaanottajakunnan. Tämä on kärjistys, mutta nykyisessä mediailmapiiirissä musiikkia ei enää nähdä ainutkertaisena taiteena tai kulttuurina.”

Työnkuvan haasteista puhuttaessa Tuominen noteeraa alaa vähemmän mairittelevat realiteetit: kilpailu on kovaa ja työpaikkoja vähän. Hänen mukaansa työnsaanti on jossain määrin ihan vain säkästä kiinni – onko oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Merkittävimpänä haasteena hän kuitenkin nostaa esiin kiireen, erityisesti radiotyössä. Hyvää kakkossijaa pitää epävarmuuden hallinta. Toimittajan työssä tulee vastaan odottamattomia tilanteita, joihin täytyy pystyä reagoimaan kylmäpäisesti ja nopeasti, oli kyse sitten haastattelun viime hetken peruuntumisesta tai yllättäviin muutoksiin mukautumisesta kesken suoran lähetyksen.

“Radiossa karkuun et pääse. Aina voi laittaa biisin, joka antaa aikaa miettiä, mutta suorassa lähetyksessä sitä ei voi pitkään tehdä, koska sitten kuuntelijat ihmettelee, miksi toi juontaja ei puhu ollenkaan”, Tuominen selittää ja naurahtaa mielikuvalle mykästä radiojuontajasta. Kiire leimaa yhtä lailla

verkkomediaa, jossa nopeus on valttia.

“Kun jotain tapahtuu, sen pitää olla nopeasti netissä luettavissa. Etenkin jos on kyse yllättävästä tapahtumasta, niin verkkolehdistä kilpaillaan, kuka julkaisee uutisen ensimmäisenä.”

Pokka pitää

Vielä lopuksi Tuominen muistuttaa intohimon ja uteliaisuuden tärkeydestä toimittajan työssä ja antaa viimeisen vinkkinsä musiikkitoimittajan työurasta haaveileville: pitää olla pokkaa! Tuore muisto oman ohjeen noudattamisesta on, kun Tuominen vieraili viime syksynä DJ:nä Tampere Jazz Happeningissa, jossa hänen oli määrä soittaa festivaaliyleisölle afrobeat-musiikkia ennen ja jälkeen lontoolaisyhtyeen keikan. Yön pikkutunneilla festivaaliyleisö Tampereen Tullikamarilla vaihtui paikalliseen nuorisoon pääsymaksun poistuttua. Etupäässä afrobeatia mukaansa varanneella Tuomisella ei ollut sen hetken hittimusiikkia soitettavana. Kaksi nuorta tyttöä tuli toivomaan teknoa, ja Tuominen mietti, ettei tiedä tämän päivän musiikista mitään.

”Mulla oli viisi sekuntia aikaa vastata jotain. Arvelin, että Konono N°1 saattaisi mennä teknoyleisöllekin läpi, vaikka ei se tosiasiasa mitään teknoa ollut. Sanoin sitten, että mulla on *kongolaista* teknoa. Jos soitan sitä? Tytöt vastasivat, että se sopii – ja läpi meni! Mä selvisin!” Tuominen selittää tapahtuneen ja nauraa muistolle. “Mulla on kokemusta, niin en häkelly helposti. Kovalla pokalla vaan.”